

Magyarországi holokausz feldolgozás

(3 x45 perces órában)

Szaktanár: Bartha Beáta

Iskola: Simonyi Károly Szakközépiskola és Szakiskola, Pécs

Hámos Imréné Piroska élettörténete alapján, „**Élet a Dunán**” című Centropa kisfilm feldolgozása 3x45 perces órában, ha lehetőség van több órát is érdemes részálni.

Osztály: 12. évfolyam, szakközépiskola (kozmetikus szakmacsoport)

Történelem óra

Oktatási cél: A magyar zsidóság sorsa a 2. világháború idején, egy magyar zsidó család élettörténetén keresztül. A diákok ismerjék a személyes történeteket és azok tanulságait. Meg kell ismertetnünk a tanítványainkkal, hogy miben kellett a kor emberének eligazodnia. Ismerjék az alternatívák szükségességét és hasznát, és azt, hogy milyen tényezők motiválták a korban élő embereket döntéseik kialakításában, s mi lett a döntések következménye; milyen hatást gyakoroltak azok saját, vagy éppen az egész ország sorsának alakulására.

Nevelési cél: Érzékenyítés, érdeklődés és kíváncsiság felkeltése, erkölcsi ítélet kialakítása, sztereotípiák lebontása, másképp gondolkodás, a tanuló szembesüljön saját előítéleteivel, mások véleményének elfogadása, felelősek vagyunk tetteinkért, a szabad választás lehetőségét ismerje fel...A diákok értsék meg, hogy a holokausz minden embert másképp érint, mivel mindenkinek személyes története van.

Módszertani célok: Legyenek képesek különböző típusú forrásokból információkat gyűjteni, kronológiai és térbeli tájékozódásra, beleérző képesség kialakítása. Ismerje a legjobb elérhetősegeket a holokausz témával kapcsolatban. A tanuló aktívan vegyen részt a tanulási folyamatban, legyenek képesek szemléltető anyag készítésére, tudjanak vitatkozni és türelemmel végighallgatni egymást.

Tanórai előzmény: Rendhagyó történelem óra, tananyag összegyűjtése Centropa.hu, hdke.hu, wikipedia.hu (fogalmak, képek, vers, térkép, visszaemlékezés). Olyan tanterem biztosítása, ahol a digitális anyagot ki lehet vetíteni, legyen Internet elérhetőség. Előre gépeltem forrásokat és másoltam képeket, mert Interaktív táblával tudok dolgozni és nem biztos, hogy Internet lesz az órán.

Eszközök: Lap-top, Interaktív tábla, Internet, ha nincs, akkor az anyagot nekünk kell odaadni, de számítógéppel is megoldható az óra. A legjobb az lenne, ha maguk a diákok keresnék meg az anyagot a Centropa honlapján. (ez nálunk nem működik) Kell fénymásolási lehetőség, papír vagy csomagolópapír, filctoll (több színűek), gyurmaragasztó.

Az óra menete- 1 óra

Előkészítés: A szünetben berendezzük az osztálytermet csoportmunkához, hogy ezzel se menjen az idő. Csoportok kialakítása, ez az osztály létszámától függ. A 20 fős osztályból öt 4 fős csoportot alakítottam ki. Választanak egy- egy szószólót maguk közül és csapat nevet. A

csoporthmunkán alapuló tanórák során célszerű egy időfelelőst is választani, ezzel a munka menete gördülékenyebb lesz.(5p)

Rövid tanári bevezetőben bemutatjuk az óra célját és a feldolgozás menetét. Az óra első részében kapcsolódunk az előző órákon tanultakhoz, gyors bemelegítő kérdésekkel ismételünk: Mi a holokauszt, soa? Mikor volt Magyarországon? Mit tanultunk a magyarországi zsidó törvényekről? Kik kerülnek hatalomra német megszállással? Mikor kezdődik meg a magyarországi zsidók üldözése? (10 perc)

Film megtekintése előre megadott szempontok szerint. (6 perc)

A filmhez kapcsolódó kérdések kiosztása, amely szempontok szerint feldolgozzuk a filmet. Ezt minden csoport megkapja.

1. Milyen történelmi időszakot mutat be a film?
2. Hogyan teltek a háború előtti „jó évek”?
3. Milyenek az életkörülményeik? Hol házasodtak? Melyik társadalmi réteghez tartozhatnak?
4. Különbözik-e a zsidó és nem zsidó családok élete?
5. Mivel érzékelteti a film, hogy elmúltak a „jó évek”?
6. Hogyan változott meg a család élete? Mi történt a családtagokkal, barátokkal a háború alatt?
7. Mi történt velük a háború után?

A film megtekintése után megkérdezem:

Tetszett-e a film? Milyen gondolatok jutottak eszedbe a film nézése közben?

A válaszok alapján meghatározzuk a történelmi kort, alapfogalmakat tisztázunk. (20 perc)

A következő órán részletesebben fogjuk feldolgozni a filmet a csoportoknak előkészített feladatok segítségével. Megbeszéljük, hogy önállóan fognak dolgozni, ehhez kapnak segítséget. (4p)

Óra menete- 2. óra

Az óra elején kiosztjuk a csomagolópapírokat, filceket, majd a forrásokat és a képeket is. Megkérjük a csoportokat, hogy írják fel a csapat nevét, mindenki más színű filctollal dolgozzon. Úgy készítsenek jegyzeteket, hogy azt társaiknak el tudják mondani. Ha szükséges folyamatosan segítsük a diákok munkáját csoportmunka közben is. Erre a feladatra 25 percet kapnak csoportonként. Hívjuk fel a figyelmet, hogy pontos fogalom meghatározásra törekedjenek és figyeljenek az időre is!

Első csoport:

Alábbi szövegek és képek alapján készítetek jegyzetet, amelyben bemutatjátok a

családot! Mivel foglalkozik Piroska családja? Mit tudunk az **életmódjukról**?

Piroska Hamos - életrajza röviden

Hámos Imréné Magyarország északkeleti kisvárosában, Balassagyarmaton született Schultz Ármin úri szabó családjába. Édesanyja, Jozefin nagyon korán meghalt. Piroska egyetlenestvére, Etel 1913-ban született. Amikor édesapjuk újra megnősült, a család Budapestre költözött, és Piroska itt kezdte az iskoláit. A polgári iskola elvégzése után kereskedelmi iskolában folytatta tanulmányait, két év után azonban otthagya az iskolát, mert férjhez ment másod unoka testvérehez, Hahn Imréhez.

Imre 1899-ben született Budapesten, és tisztviselőként dolgozott a Magyar Folyam- és Tengerhajózási Rt.-nél. Imre rendszeresen járt evezni a Dunára unokatestvéreivel, Jenővel, Palival és Andorral, sőt volt egy közös csónakjuk is. Miután összeházasodtak, Piroska is gyakran járt evezni velük. Két lányuk született, Marika 1933-ban, Judit pedig 1935-ben.

A család 1934-ben katolizált, mert Imre egy állami vállalatnál dolgozott, ahol nem nézték jó szemmel zsidó származását. Ez azonban nem mentette meg őket a magyar zsidóság sorsától, mivel a zsidótörvények értelmében zsidónak számítottak. Imrét munkaszolgálatra vitték, és a felszabadulás előtt nem sokkal Balfon halt meg. Piroskát és testvérét, Etelt Ravensbrückbe deportálták. Mindketten túléltek a deportálást, de sok családtagjuk odaveszett a háborúban. Piroska két lánya a budapesti gettóban vészelte át a háborút Piroska sógornőjével, Kláriveral együtt.

Piroska soha többet nem ment férjhez, egyedül nevelte fel két lányát. A háború után az Egészségügyi Minisztériumban dolgozott nyugdíjba vonulásáig. 2005-ben, 93 éves korában halt meg.

zsinagóga

Hámos Imre és Piroska

Hétköznapok – „jó évek”

Centropa fogalomtár használata, életrajzból részleteket másoltam nekik, képeket gyűjtöttem. Természetesen lehet más képeket is választani.

Második csoport:

Magyarázzátok meg a következő fogalmat: névmagyarosítás! Segített-e a családoknak a névmagyarosítás? Helyesen döntöttek-e, hogy magyarosítottak? Lett volna más lehetőség?

Te mit tettél volna a helyükben?

A névmagyarosítási mozgalom

1815 és 1956 között közel 300 ezer névváltoztatási kérelmet nyújtottak be a hatóságokhoz, amelyek a családtagokkal együtt kb. 530-540 ezer személyt érintettek. A hatóságok mintegy 250 ezer esetben engedélyezték a névváltoztatást, ami összesen kb. 440-450 ezer emberre terjedt ki. A kérelmek 95%-a névmagyarosításra irányult (kb. 430 ezer fő,) 4,5%-ában a kérelmezők magyar névről egy másik magyar névre kívánták megváltoztatni a nevüket, míg a kérelmek további 0,5%-a idegen hangzású név felvételére irányult. [...]

Asszimiláció, kirekesztés és névváltoztatás

A névmagyarosítás, bár szorosan összefüggött a magyarországi nyelvi-kulturális asszimilációval, méreteiben mégis messze elmaradt attól. Amíg a nyelvi asszimiláció kb. 2,8 millió fővel növelte a magukat hivatalosan magyarnak vallók számát, addig a névmagyarosítási mozgalom 1815 és 1944 között közvetlenül csupán kb. 340-350 ezer embert vont a magyar nevek körébe. [...]

Az 1880-as években vette kezdetét az első, nagyobb szabású társadalmi agitáció a névmagyarosítás érdekében. [...]

A Bánffy-kormány sovén nemzetiségpolitikája, a magyar nagyhatalmi ábrándok erőteljes artikulálása ideológiai síkon és a millennium körüli nemzeti felbuzdulás az 1890-es évek második felében újabb lökést adott a névmagyarosításnak. [...]

A történeti Magyarország összeomlása, forradalmak, ellenforradalom, Trianon hullámvölgyet okozott. [...]

1933-1937 között 89 700 névváltoztatási kérelem érkezett a Belügyminisztériumba (17 940/év), aminek háttérében a [...] "nemzeti egység" meghirdetése és - Gömbös miniszterelnöksége idején - a területi revíziós törekvések felerősödése állt. [...]

A második világháborús összeomlás, a rendszerváltás, a zsidóság rehabilitációja, a német nemzetiség megőrzése és kollektív felelősségre vonása szintén a névmagyarosítás.

Harmadik csoport:

Mi az a **kikeresztelkedés**? Miért kellett katolizálniuk a zsidó családoknak? Javított-e a helyzetükön? Te hogyan döntöttél volna ebben a helyzetben? Elősegítette-e az asszimilációt?

A „kikeresztelkedés”, az izraelita felekezet elhagyása csekély arányban jellemezte a magyarországi zsidóságot. Az 1930-as évek elejétől azonban tapasztalható volt a zsidó vallástól való elfordulás jelensége, amelytől (az asszimiláció sajátos formájaként) az érintettek társadalmi kezelésük módosulását várták.^{1[1]} Az átkeresztelkedésben formát öltő asszimilációs vágy háttérében a zsidó léttel járó hátrányok elkerülésének a szándéka rejlett. Bár a keresztelés az érintettek társadalmi megítélését legtöbbször nem javította, olykor azonban elháríthatta a szakmai vagy az iskolai karrier előtt álló akadályokat. A folyamat az antiszemita törvényhozás hatására természetesen felgyorsult, bár a kikeresztelkedés érvényességét (és ezáltal hatékonyságát) az egyes zsidótörvények eltérően szabályozták.

A kikeresztelkedések száma időszakonként változott.^{2[2]} Az egyik hullámhegy érthetően az 1938-as esztendő, vagyis az első zsidótörvény éve.^{3[3]} Ez arra utal, hogy a hazai zsidók

---

_____

kisebb-nagyobb része csak a zsidók kettős identitását komolyan veszélyeztető válságok hatására választotta a felekezet elhagyását. A kikeresztelkedést választók számára cselekedetük elsősorban menekülési, válságkezelő stratégia volt. Fontos megemlíteni azt is, hogy a zsidóság „hite” a többség esetében inkább közösségtudat volt, mint mély vallásos meggyőződés.

A hitközségek anyagi helyzetének megrendülésétől való félelem ösztönözte Dr. Silberstein Jakab békéscsabai főrabbit arra, hogy 1938 végén levelet írjon Serédi Jusztinián hercegprímásnak. A főrabbi ecsetelni próbálta a kikeresztelkedések révén a zsidó hitközségekre szakadt problémákat. A hercegprímás segítségével azt kívánta volna elérni – eléggé különös gondolat –, hogy a vallásukat elhagyó zsidókat új hitközségük továbbra is kötelezze a régi hitközség terheihez való hozzájárulásra. Magyarázatot próbált adni arra is, miért vélte fontosnak a megkeresztelkedett zsidók ilyen további anyagi hozzájárulását. Mint írja: a kikeresztelkedési láz azzal a veszéllyel jár, hogy „a zsidó hitközségek megrendülnek és megsemmisülnek”, s ezáltal „sokaknak, rabbiknak, tanítóknak és más hitközségi funkcionáriusoknak az existenciája problematikussá válik”.⁴[48]

A kikeresztelkedés útját választóknak tehát keserűen kellett szembenézniük azzal a ténnyel, hogy már nem érzi köreibe tartozóknak őket a zsidó, és csak habozva fogadja be őket a keresztény közösség.⁵[70] Furcsa paradoxon volt – és erre az érintetteknek rá kellett döbenniük – hogy erre az útra ugyanaz a rendszer kényszerítette rá őket, amely választásukat részben nem honorálta, részben elítélte.

(A "kikeresztelkedés" problémája a zsidótörvények idején (1938) K. Farkas Claudia)

Asszimiláció

A 19. század végének liberális légkörében a magyarországi zsidóság körében igen sokan valóban magyarrá váltak, a nemzethez tartozónak érezték magukat. Világviszonylatban is egyedülálló jelenséggént megszületett a neológ zsidó vallás. A neológ zsinagógákban magyar nyelven tartották az istentiszteleteket. A zsidóság 1895-től törvény szerint is a magyar nemzeten belüli egyik vallási felekezet lett, tehát valaki éppúgy lehetett izraelita vallású magyar, mint katolikus vagy református vallású magyar. A magyarországi, főleg városi zsidóságnak csak kisebb része tartott ki a hagyományos zsidó vallás mellett (*ortodox*, illetve *statusquoante* irányzat), megőrizve nemzetiségi, etnikai elkülönülését. A döntő többség a neológ felekezethez csatlakozott, a fővárosi zsidóságnak például közel a háromnegyede. A századfordulótól sokan magyar vagy – szintén a magyarrá válás útját járó – német (sváb) házastársat választottak, gyermekeiket megkeresztelték. A 20. századra az izraelita vallású magyarság így olyan mértékben keveredett a keresztény vallásúakkal és olyan építő részévé vált a magyar társadalomnak és kultúrájának, hogy nem lehetett többé attól elválasztani.

Negyedik csoport:

Milyen sorsra jutottak a családok a nyilasok hatalomátvételével Budapesten? A megadott anyag felhasználásával beszéljete a gettókról és a csillagos házakról!

Fogalom

A **gettó** (olaszul: *ghetto*) eredetileg a zsidónegyedet, a zsidók által lakott városrészt jelentette, amelyet eredetileg csak a közös életmód miatt hoztak létre, később a mindenkori hatalom jelölte ki kényszerlakhelyül. A náci Németország a gettókat a zsidók összegyűjtésére használta és innen hurcoltatta el őket a koncentrációs táborokba és megsemmisítő táborokba.

Később a gettó fogalma kiterjedt más kisebbségek által lakott városrészekre is. Történelmi szövegekörnyezeten kívül szinte kizárólag pejoratív felhangú.

1944. április 16-án kezdték meg a zsidó lakosság gettóba zárását az akkor Magyarországhoz tartozó kárpátaljai településeken. Ma ez a nap a holokauszt hazai emléknapja.

Az ún. „nagy” vagy pesti gettót Budapesten 1944 novemberében létesítették a Dohány utca környékén. Előtte, június 16-i kezdettel sárga csillaggal megjelölt, ún. **csillagos házakban** zsúfolták össze a budapesti zsidókat. A csillagos házak nagy része Pesten volt. A Szent István park–Pozsonyi út környéki házakban megszervezett ún. „nemzetközi gettó” házait „**védett házaknak**” is nevezték. Ide a különböző semleges államok (svéd, svájci, vatikáni stb. követségek) védlevelével (Schutzbrief) vagy **védőútlevelével** (Schutzpass) rendelkező zsidókat (kb. 30–35 000 fő) költöztették 1944 novemberétől.

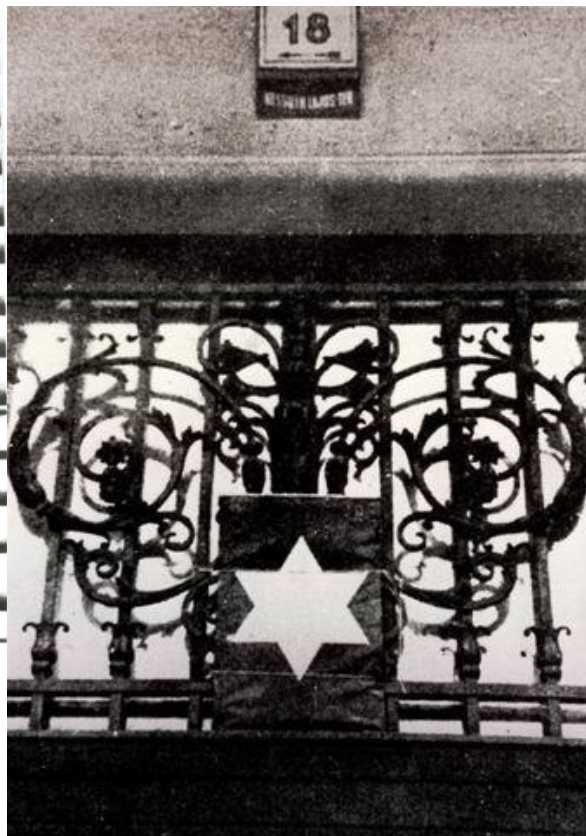
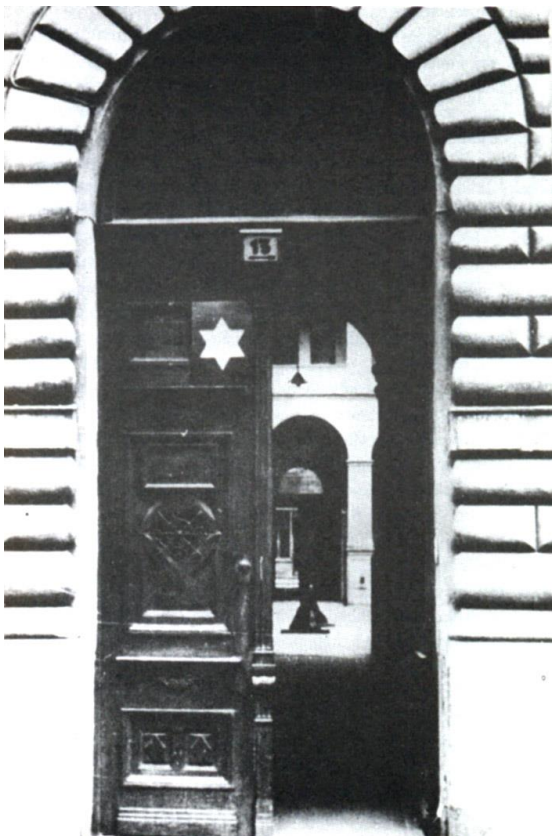
Egy nyolcnapos határidőt követően, egyetlen zsidó sem lakhatott a sárga csillagos házakon kívül. Minden zsidó család egyetlen szobát kapott. Közel 200.000 zsidó költözött be 1948 házba. Mivel ezek rossz állapotú épületek voltak és egy részüket folyamatosan a német és a Magyar hatóságok részére ki kellett üríteni, az életkörülmények egyre romlottak. A legtöbb zsidó család mindenét a régi lakásában kellett hogy hagyja, így alapvető bútoruk sem volt, többnyire a padlón kellett aludniuk.

Csak délután 2 és 5 óra között hagyhatták el a házakat.

1944. április 22-én az élelmiszer adagokat drasztikusan lecsökkentették. Május 1-től nem kaptak vaját, tojást, rizst és paprikát, és húsadagjuk heti 10 dkg volt. Ez azt jelentette, hogy a budapesti zsidók kevesebb húst kaptak, mint a német koncentrációs táborok foglyai, akiknek heti húsadagja 20 dkg volt, ez 1944-es élelmiszer lista szerint. A zsidók sokszor még ehhez az elégtelen adaghoz sem jutottak hozzá, mivel a késő délutáni időpontban, amikor a szabályok szerint vásárolhattak, már nagyon kevés élelmiszer volt beszerezhető. Október 16 után, amikor 10 napra teljesen leállították a zsidók élelmiszer ellátását, az adagok tovább csökkentek, személyenként napi 10-15 dkg kenyérré. A német koncentrációs táborok foglyainak napi 30 dkg-os kenyér-adagja, az idézett élelmiszerlista tanúsága szerint, legalább kétszerese volt ennek. Nagyon sok budapesti zsidó éhen halt a leírt körülmények nyomán.

A zsidók részére elrendelt szigorú kijárási tilalom következtében a betegek nem részesülhettek orvosi ellátásban. Az egyetlen orvosság, kötszer vagy más orvosi eszköz az volt, amit magukkal hoztak. Amikor ez elfogyott, nem volt utánpótlás, mivel minden családból csak egy személy hagyhatta el a csillagos házat. Sok zsidó járványokban, az orvosi ellátás hiányában, az éhezés miatti legyöngült állapotban vesztette életét. A helyzet tovább romlott 1944 októberében a nyilas hatalom átvételekor, amikor a zsidók 10 napon keresztül nem hagyhatták el a csillagos házakat. Ez minden orvosi ellátás teljes megszűnését jelentette. A legsúlyosabb betegek sem részesültek segítségben, és a halottakat másfél hétig a házakban hagyták. A zsidók tehát csak egyedi esetekben és nem kielégítő mértékben részesültek orvosi ellátásban.

Ötödik csoport:

Olvassátok el az alábbi forrásokat és készítek jegyzetet a megadott szempontok

alapján!

Hová került Piroska? Hová került a férje?- ebben segít az önéletrajz.

Milyen hatással volt rátok a vers? Vajon milyen lehetett ez alapján a tábori élet? Mi történt a családtagokkal a háború után? Miért volt nehéz a túlélőknek?

Imrét munkaszolgálatra vitték, és a felszabadulás előtt nem sokkal Balfon halt meg. Piroskát és testvérét, Etelt Ravensbrückbe deportálták. Mindketten túléltek a deportálást, de sok családtagjuk odaveszett a háborúban. Piroska két lánya a budapesti gettóban vészelte át a háborút Piroska sógornőjével, Klárral együtt.

Piroska soha többet nem ment férjhez, egyedül nevelte fel két lányát. A háború után az Egészségügyi Minisztériumban dolgozott nyugdíjba vonulásáig. 2005-ben, 93 éves korában halt meg.

Munkaszolgálat

A magyar holokauszt speciális jelensége a munkaszolgálat. A Horthy-rendszer a "megbízhatatlannak" talált elemeket: a kommunistákat, nemzetiségieket, de elsősorban a zsidókat nem kívánta fegyverrel a kézben besorozni. Természetesen azt sem akarta, hogy ezek a csoportok kimaradjanak a háborús erőfeszítésekből. Így jött létre a fegyvertelen honvédelmi munkaszolgálat intézménye. Bár ez több tízezer zsidó életét követelte, mégsem tekinthető a módszeres népiirtás szerves részének. Persze egyes parancsnokok kétségtelenül ki akarták irtani az irányításuk alá rendelt zsidókat, de a munkaszolgálatot nem azért hozta létre a magyar állam, hogy a besorozott zsidó férfiakat legyilkolja. Az egész rendszer akkor sem tekinthető "mozgó vesztőhelynek", ha egyes századok azzá is váltak.

A munkaszolgálat jogi alapjait az 1939 márciusában életbe lépő honvédelmi törvény (1939:II) teremtette meg. Ez nem tükrözött kifejezetten antiszemita szándékot, de egyes részei jogi keretet biztosítottak a későbbi zsidóellenes lépések számára. A munkaszolgálat szervezetének kialakítása azonban már antiszemita szellemben történt. Kezdetben a zsidók még elláthattak fegyveres szolgálatot, de tényleges tisztek és tiszthelyettesek nem lehetettek.

A német hadsereg győzelmei és a revíziós sikerek nyomán a németbarát, antiszemita katonai és politikai körök mind hangosabban követelték további zsidóellenes intézkedések bevezetését. 1940 nyaráig mintegy 60 zsidó századot állítottak fel. A zsidók 1941 tavaszára elvesztették fegyver- és rendfokozat-viselési jogukat. Ebben a periódusban a munkaszolgálatosok főleg utakat, repülőtereket építettek, mocsarakat csapoltak le az ország területén belül.

Balf- munkatábor

A második világháborúnak 142 áldozata van a helyi lakosok közül. A háború végén a német hadsereg szállta meg Balfot, itt létesítették a környék egyik legnagyobb munkaszolgálatos táborát, az utolsó védvonal kiépítésének reményében. (1944. dec. 2.) Ebben a munkatáborban halt meg többek között Szerb Antal író, irodalomtörténész, Sárközi György költő, Halász Gábor esztéta sok más társával. A képen látható emlékművet 1968-ban avatták a mártírok tiszteletére, Szerb özvegyének jelenlétében. Sajnos, a közel 400kg-os bronzreliefet ellopták, így az emlékmű lebontásra került. Egyes elemei helyet kaptak az új Nemzeti Emlékhelyen, mely a régi helyén épült, Winkler Barnabás és Kutas László elképzelése alapján. A Nemzeti Emlékhely galériánkban látható.

□ Fogolyblokkok	■ Műhelyek/üzemek	■ Férfitábor
■ SS-épületek	■ Fontosabb épületek	▲ Sátor

Ravensbrück' fényei

CS.E.N.D

Nők fekszenek fel a keresztre
 kopaszak, csúnyák és már agyonverték
 Szög nem kell, kezük magától szöggé fonódik

!

És eső szakad, ég az udvar passióban

Nők fekszenek fel a keresztre
 de nézd, hogy tisztulnak és fénylődnék
 mert angyallá nemzi őket a szálfató

!

És eső szakad, ég az udvar passióban

(Ha érdeklő őket olvashatnak a Centropa oldalain még többet, de csak otthon).

Minden csoport szószólója az elkészült vázlattal, amit csomagolópapírra írtak, kijön a csoportok elé és beszél a feladatukról. Lehet közben kérdéseket feltenni, fűzhetnek hozzá

megjegyzéseket. Ezeket fogalmazzuk meg és kerüljenek a lapokra kiegészítésként. Tanári instruálás, segítségnyújtás nagyon fontos. Három csoport munkája belefér az órába.(20p)

Harmadik óra menete:

Folytatjuk az előző órán elkészített vázlatok alapján a téma feldolgozását, még két csoport beszél a feladatáról. (kb. 20 perc)

Összegzés: Mit tanultunk a film alapján? Miért fontos, hogy beszéljünk erről? Kötetlen beszélgetés kezdődhet.

Ha igény van rá és még sok kérdés van, esetleg egy újabb órát szánhatunk rá, akár osztályfőnöki órát.

Lehet házi feladatot adni:

- Készítsen időszalagot, húzzon párhuzamot a Hámos család és a történelmi események között.
- Írjon fogalmazást arról, hogy miért nehéz szerinte a túlélők sorsa a háború után?
- Miért fontos még több ilyen személyes sorsot megismernünk?

Felhívom a figyelmet a Centropa diák oldalára, kapcsolódjanak hozzá

Ehhez még számos ötletet ad a film. Kérdezzük meg őket, hogyan érezték magukat az órán, milyen új információkat adott nekik ez az óra.

Mellékletek: Képek és források, fogalmak, térképek, virtuális anyagok

Fogalom meghatározásokhoz- alul felsorolt linkeken

Hámos Imréné életrajza, Balassagyarmat története, holokauszt Magyarországon, Ravensbrück fényei, Ravensbrück- a nők pokla, Szüleimről/ beszélő, História 2000/5-6. szám- Kozma István, mult-kor -getto, munkaszolgálat, csillagos házak, Dohány utcai zsinagóga története...

www.centropa.hu, www.hdke.hu, www.wikipedia.hu, www.mult-kor.hu,
www.yadvashem.hu, www.holokauszt.lap.hu

Az órákon tapasztaltakról

Ez az óravázlat teljesen kitöltötte azt az időt, amit erre szántam (3X45 perc), sőt még egy órát kötetlen beszélgetéssel töltöttünk, mivel igényelték a lányok. (osztályfőnöki óra) Jó volt, hogy időfelelőst választottunk, különben el lehet csúszni az idővel. Véleményem szerint a Centropa filmek mérhetetlen mennyiségű anyag feldolgozását teszik lehetővé. Azt tapasztaltam, hogy nehezen tudtam megállni és egyre több ötlet jutott eszembe az órával kapcsolatban, de valahol határt kellett húzni. Úgy gondolom sikerült megvalósítani azt, amit akartam, és felkeltettem az érdeklődést is. Éppen aktuális is volt a téma, hiszen a Holokauszt

emléknap ezen a héten van. Jól éreztem magam az órán, sokat kellett készülnöm rá, tudtam, hogy sokat fognak kérdezni.

Az első óra viszonylag a tervek szerint haladt. Az Interaktív táblát már a szünetben beüzemelttem, természetesen becsatlakoztunk csoportmunkára. Mivel Internet csatlakozást nem tudtam biztosítani, ezért pendrivéről ment a film, amit először a Lap-top nem játszott le. Tanulói segítséggel megoldottuk a „vészhelyzetet”, itt egy kicsit csúsztunk az idővel. A bemelegítő kérdések jól mentek, a film végére többen elzárkóztak. A diákok sok apró részletet is megfigyeltek, nemcsak a kérdésekre válaszoltak.(milyen a ruhájuk, frizurájuk, hogy viselkednek szabadidejükben...).

A második órában folyamatosan segítettük a munkát. A diákok gyorsan alkalmazkodtak a csoportmunkához, a szövegek feldolgozása közben szépen együtt dolgoztak. Voltak viták is, keresték a miértekre a választ, igyekeztek pontosan megfogalmazni, amit mondani akarnak, de szembesültek azzal is, milyen nehéz véleményt formálni. A tanulói válaszoknak és érdeklődésnek megfelelően óra közben még sok kérdést, választ kellett megfogalmazni. (segíteni kellett az asszimilációnál, mi az a passió- a vers olvasásánál, neológ zsidó,részletesebben tudni akartak a csillagos házacról, a budapesti gettóról, a nyilasok kegyetlen bánásmódjáról igen keményen fogalmaztak,a sárga csillag és jelentése...). A diákok kérdéseket tettek fel egymásnak is, ha valamit nem értettek. Figyeltek egymás mondanivalójára, elfogadó és nyitott légkör alakult ki. Az időfelelősök és a szószólók is jó munkát végeztek, bár az idővel kissé elcsúsztunk, de ennek ellenére szinte repült az idő. A 3. órában beszéltünk még a diszkriminációról, az üldöztetésről, segítségnyújtásról, megfogalmazták, hogy sok hasonló személyes történetet kellene ismerniük, mert ebből tanulhatunk. Fontos, hogy soha többé ne történjen meg ehhez hasonló szenvedés.

A diákokat is megkérdeztem mi a véleményük az óráról. Nagyon tetszett nekik a kisfilm, sok kérdés merült fel a film nézése közben, az órákon rengeteg új információt kaptak. Minél több információ jött, annál több kérdés fogalmazódott meg. Tetszett nekik az is, hogy egy személyes történetet ismerhettek meg. Még többet akarnak tudni arról, hogyan éltek a „jó időkben”, szokásaikról, ünnepeikről.

Néhány idézet tőlük:

„Ez a téma nagyon érdekel és megnéztem a többi kisfilmet is.”

„ Jó lenne többet tudni a női sorsokról”

„ Otthon is beszéltem róla mi lesz az óra témája és kiderült Budapesten él egy túlélő ismerősünk.”

„Nagyon jól éreztem magam, mert sokkal könnyebbnek tűnik az anyag, ha az osztálytársaimmal dolgozzuk ki, mert mégis egykorú és egy stílusban beszélünk.”

„Tetszett ez a kisfilm, mert nem csak a rosszat helyezte előtérbe.”

„Tetszett ez a három óra. Könnyen meg lehet tanulni az anyagot így. Mindenki részt vett a munkában. Nagyon jól kidolgoztuk, megbeszéltük a feladatokat. „

„ Személyes példákban sokkal többet lehet tanulni és megérteni.”

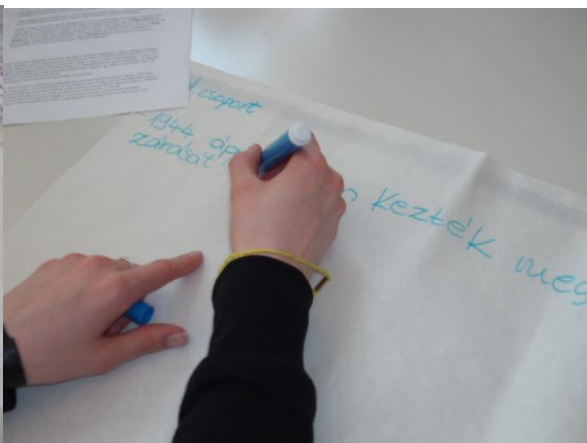
„Fontos, hogy megismerjük ezeket az embereket az életét, bátrabban tudunk beszélni erről, ha kell.”

Az órán jól érezték magukat a diákok, sokkal nyitottabbak voltak a csoportmunkának köszönhetően, segítették egymást. A fürtábrákat, vázlatokat és jegyzeteket felragasztottuk az osztályterem falára, abból a célból is, hogy a többi osztály is elolvashassa.

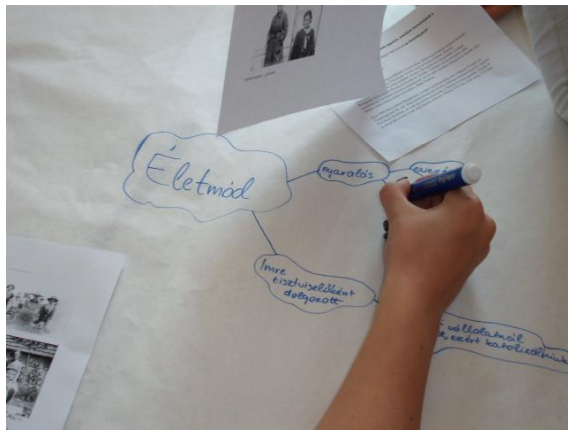
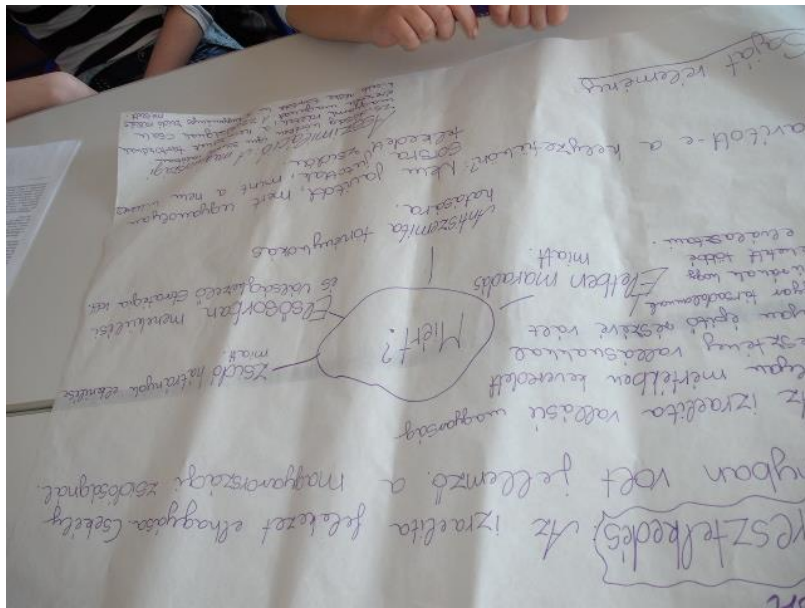
Másnap jelezték többen, hogy megnézték a Centropa honlapját és tetszik nekik.

Az órákon készült képek

Bartha Beáta (Simonyi Károly Szakközépiskola és Szakiskola, Pécs)

